
УДК 811.161.2'374

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНІСТІВ УГОРЩИНИ (Сегед, 7 листопада 2008 р.)

7 листопада 2008-го року в місті Сегед (Угорщина) у приміщенні Сегедського університету відбулася V Наукова конференція українців. Організаторами конференції були кафедра славистики на чолі з кандидатом філологічних наук доцентом **Мігаєм Кочішом** та Самоврядування українців міста Сегед, головою якого є **Наталія Шайтош**. У роботі конференції взяли участь науковці-україністи з вищих навчальних закладів Угорщини — мовознавці, літературознавці та історики.

Конференцію відкрив заступник декана з наукової роботи філологічного факультету Сегедського університету проф. **Золтан Вайда**. До учасників конференції зі вступним словом звернувся завідувач кафедри славистики, доцент **Мігай Кочіш**. У виголошених 20-ох доповідях були порушені проблеми українського мовознавства, літературознавства та історії України. У мовознавчу секцію ввійшли доповіді Мігая Кочіша, Андраша Золтана, Шандора Моканя, Ірини Багмут, Єлизавети Барань, Річардаса Петкевічуса, Вікторії Штефуци, Андреї Абоні, Галини Антошків та Раїси Борош. Літературознавча секція була представлена доповідями Вікторії Лебович, Ібої Багі, Іштвана Ферінца, Наталії Шайтош, Наталії Імрене-Коляджин, Валерія Лепакіна, Тібора Баторі та Габрієли Антал. У секцію з питань історії України ввійшли доповіді Ярослави Хортяні та Беати Варга.

Мігай Кочіш виступив із доповіддю «Дані до історії українського правопису». Доповідач звернув увагу слухачів на те, що на території Угорщини зберігається 12 церковних рукописів, створених у XVI ст. Під час дослідження встановлено, що вони написані церковнослов'янською мовою. Винятком є кодекс «Скотарське вчительське євангеліє», який написаний «простою мовою». У доповіді про-

ілюстровано, як позначають переписувачі XVI ст. ті звуки та звукосполучення, які в сучасній українській мові передаються за допомогою спеціальних букв. Звукосполучення $j+e$ передається буквою, близькою до сучасної *є*, переважно на початку слова. При передачі звука j та звукосполучення $j+i$, незважаючи на те, що вже були помічені розрізнявальні букви, в їхньому вживанні в рукописних матеріалах були розходження, а саме: одна й та ж сама буква в одному кодексі передає звук j , в другому — звукосполучення $j+i$, в третьому — обидва (j , $j+i$).

Доповідь **Ірини Багмут «Експліцитні семи в семемній структурі українських звуконайменувань»** присвячено з'ясуванню значення афіксальних звуконайменувань в сучасній українській літературній мові. Увагу приділено експліцитним (зовнішнім) семам, які здатні конкретизувати значення семемі із семою 'звук'. Виявлено, що більшість експліцитних сем у звуконайменуваннях мають багатозначний характер, синонімічні вираження та відзначені варіативністю. Конкретизація значень звуконайменувань за допомогою афіксальних засобів особливо важлива в аспекті вивчення української мови як іноземної. Здійснений аналіз дає змогу на прикладі конкретного лексико-семантичного поля проілюструвати важливість афіксального навантаження в слові.

У доповіді **Раїси Борош «Сленг в українській мові»** увагу зосереджено на історії появи сленгу в українській мові, його місці в мовній структурі, на особливостях, походженні та функціонуванні в українському художньому тексті. Представлено погляди науковців на явище сленгу, зокрема українського, а також подано класифікацію сленгової лексики.

Шандор Мокань у доповіді на тему **«Найновіші дані до етимології деяких угорських та східнослов'янських слів»** представив такі слова та вирази угорського та східнослов'янського походження, своєрідна особливість яких полягає в тому, що вони близькі за своїм семантичним значенням. У випадку деяких слів ця спорідненість дещо втрачається або ж не зовсім однозначно сприймається.

Доповідь **Вікторії Штефуци** була присвячена дослідженню угорських власних імен та назв величавостей у молдавських грамотах XIV–XV ст. Головним джерелом дослідження був обраний Словник староукраїнської мови (Київ, 1970). Словник у двох томах містить цінний лексичний матеріал українських (молдавських) грамот XIV–XV ст. Результати дослідження представлені у вигляді таблиць, в яких вказано територіальні кордони, дати, частота вживання власних імен та назв величавостей.

Особливо захопила присутніх слухачів доповідь **Андраша Золтана «Латино-Суріліца: Кирилично-латинські графічні гібриди на плакатах і вивісках Львова»**. Доповідач розповів про колишні намагання, пов'язані з уведенням латинського алфавіту для застосування в українській мові. Представлені Андрашем Золтаном плакати, вивіски

міста Львова, на яких частково або ж повністю використовуються літери латинського алфавіту, дають підставу стверджувати, що в ході сучасного процесу «латинізації» львів'яни у своїх щоденних графічних пошуках не можуть обмежитись виключно рідною кирилицею, їм необхідні знання латинського алфавіту.

У доповіді **«Тематична класифікація гунгаризмів у закарпатських українських говорах (на основі літературних творів)» Єлизавета Барань** констатувала, що зафіксовані нею лексичні гунгаризми розподілено між двадцятьма чотирма тематичними групами. За її підрахунками, найбільше прикладів зафіксовано у тематичній групі «побутова лексика». Доповідач наголосила на тому, що більшість вищенаведених угорських лексичних запозичень — це дуже давні одиниці в західноукраїнських говорах, а перенесення їх у мову художніх творів є яскравим свідченням цього.

Доповідь **Андреї Абоні «Лексичні германізми в русинських виданнях»** була присвячена питанню впливу німецької мови на видання, написані русинською мовою. Опрацьований матеріал містить найуживаніші лексичні германізми у творах сучасних русинських письменників, а також найновіших лексикографічних працях.

Метою доповіді **Річардаса Петкевічуса** про відмінювання іменників з основою на **-і** в «Творіннях апостолських» Львівського Апостола 1574 року був системний аналіз відмінювання іменників з основою на **-і** у названій пам'ятці у порівнянні цього типу іменників в граматиках Лаврентія Зизанія і Мелетія Смотрицького. На основі зіставлення системи відмінювання іменників з основою на **-і** доповідач дійшов таких висновків: 1) в «Творіннях апостолських» на відміну від граматик практично немає форм двоїни; 2) система відмінювання іменників чоловічого роду з основою на **-і** має більше варіантних форм закінчень у порівнянні із системою відмінювання іменників жіночого роду з цією основою. Продуктивна словотвірна система іменників жіночого роду з основою на **-і** зберігає свою парадигму, а парадигма іменників чоловічого роду приречена на редукцію.

У доповіді **Іштвана Ферінца «Автор і твір у рецепції давньоруської культури та періоду бароко»** були проаналізовані шляхи прояву традиційного давньоруського світосприйняття періоду XVII ст. представниками української поезії бароко, а також роль твору та автора з урахуванням відмінностей між шкалою загальноприйнятих цінностей.

Тібор Бароті у доповіді **«Григорій Сковорода: попередники, сучасники і наслідники»** наголосив на тому, що Сковорода був одним із найвизначніших особистостей української культури XVIII ст. Звернено увагу на авторський талант письменника, втілений у творах різних літературних жанрів.

Доповідь **Габріелли Антал** присвячена темі листування Лесі Українки, в якій доповідач наголосила, що листування поетеси з Волині загалом цікаво проаналізувати у зв'язку з тим, як безбоязно тут

порушуються теми, що були табуйованими навіть для приватного обговорення.

У доповіді **Ібої Багі «Юрій Андрухович та український постмодернізм»** висвітлюється проблема «міста» та проблеми внутрішнього стану його мешканців. Роман «Московіада» зіставляється з романом Венедикта Єрофєєва «Москва–Петушки». В обох романах на фоні реальних історичних подій, в які вплетені фіктивні моменти та особисті переживання, випадки з життя героя розповідача, з'являються стереотипи, пов'язані з культом міста, ведуться роздуми про вплив різних стародавніх культур і традицій.

У доповіді **Беати Варга «Іван Мазепа та Полтавська битва»** представлені погляди на історичну постать Івана Мазепи, який став символом російсько-українських суперечок. Доповідач звернула особливу увагу на підтримку Мазепою зовнішньої політики Петра I до того етапу, поки вона не загрожувала цілісності української держави, вказує на заходи, які були вжиті для визволення України з-під польської та російської залежності та реальних можливостей становлення незалежної української держави за підтримки Карла XII. Доповідач акцентує увагу на погляди гетьмана Мазепи про безперспективність розвитку України при тих обставинах, в яких гетьманство підтримувало зв'язок з Росією.

На конференції прозвучали ще доповіді **Наталії Імрене Коляджин «Василь Довгович та Олександр Духнович в умовах культурно-національного відродження Закарпаття»**, **Вікторії Лебович „Nomen est”**, **Наталії Шайтош «Потебня і Афанасьєв»**, **Валерія Лепакіна «Сказання про чудотворні ікони у книзі Іоанікія Галятовського «Нове небо» та Ярослави Хортяні «Королева Анастасія та її роль у відновленні християнства в Угорщині»**.

Організатори конференції створили сприятливу атмосферу для плідного обговорення доповідей, жвавих дискусій, а під час перерв — дружніх розмов та можливостей започаткування та підтримання професійних відносин між учасниками конференції. Організатори планують опублікувати виголошені на конференції доповіді у V славистичному збірнику Сегедського Університету Hungaro-Ruthenica, редактором якого є **Мігай Кочіш**.

Єлизавета Барань (м. Берегово Закарпатської обл.)

Jelysaveta Baran' (Beregovo Zakarpattja)

SCIENTIFIC CONFERENCE OF THE UKRAINE LANGUAGES RESEARCHES
IN HUNGARY (Seged, 7 Oktober 2008)